Autor Guste Santini
Petak, 10 Svibanj 2002 10:33

Citirani naslov nalazimo u Vjesniku od četvrtka, 9. svibnja 2002. godine, na četvrtoj stranici. Dobro je da ovako ugledna novina pokazuje svoj pristup složenim ekonomskim problemima s kojim je Hrvatska suočena. Naime, ugled profesora Stiglitza je izuzetan. Pored rada u svjetskih insitucijama i sučeljavanja s njima treba istaknuti, koliko je meni poznato, i njegov doprinos u definiciji javnih financija. On ih prvi nazvao ekonomija javnog sektora. Tako je nazvao i svoju poznatu knjigu iz 1986. godine: «Economics of the public sector».

Keynes, prema profesoru Stiglitzu, ne samo da nije mrtav već je od presudnog značaja za krizna stanja kakvog imamo u mnogim zemljama u razvoju odnosno u tranziciji. Ističe primjer Argentine kao tragičan primjer i rezultat modela kojeg tako ustrajno propagira MMF. Iznosi i poguban utjecaj MMF-ovog modela na Rusiju što kvantificira kao gore rješenje od rata. Odista snažna ocjena posebno kada se ima u vidu osobe koja ju je izrekla. Profesor ističe značaj monetarne i, posebno, fiskalne politike. Eksplicite ukazuje na Keynesa i njegove stavove kada je riječ o kriznom stanju. Depresija se ne liječi restrikcijama depresija se liječi dinamiziranjem privredne aktivnosti. Tu je nezamjenjiva uloga države. Jasno da ekspanzivni rashodi moraju biti u funkciji povećanja potražnje nacionalne privrede. Inflacija o kojoj se govori svakako je opasnost koja prijeti. Međutim u odnosu na nezaposlenost inflacija je daleko manje zlo. Naime, tvrdo budžetsko ograničenje definirano kao uravnotečena državna potrošnja imat će za cilj stalno produbljenje depresije i, u krajnjoj liniji, rezultirat će pucanjem sistema kao što je to bilo u slučaju Argentine.

Slična su promišljanja iznesena u zajedničkom radau Sanje Andrijašević i Guste Santinija u zadnjem broju časopisa («EKONOMIJA/ECONOMICS» IX/2). Prikazan je i na ovim stranicama. Razlika ipak postoji. Naime, smatram da je u uvjetima male i otvorene zemlje koja je, osim toga, u tranziciji potrebno otići i korak dalje i sugerirati intervencionistički arsenal u kojem bi kejnzijanizam bio značajno uporište.

Liberalizam je uvjek dolazio iz najrazvijenijih zemalja i one su ga zdušno propovjedale. Engleska i Adam Smith, te David Ricardo sa svojim komparativnim prednostima dovoljan su argument iznesenom stavu. Kao što je znano razvijeni u liberalističkom konceptu postaju razvijeniji a nerazvijeni postaju još nerazvijeniji. Što je neka zemlja manja to se stvari samo ubrzavaju. Na liberalizam snažno odgovara protekcionizam kao što je to bio slučaj Njemačke. Protekcionizam svoje korijene izvlači iz merkantilizma. Kada kapitalizam pokazuje svoju nemoć da putem tržišnih silnica rješi problem (na dugi rok svi smo mi mrtvi – J.M.Keynes) pojavila se Opća teorija……(1936.) kao dijete Velike ekonomske krize iz početka tridesetih. Država postaje odlučujući sudionik procesa reprodukcije i ona je ta koja će dinamizirati aktivnost. Nastavak priče je u proširenju uloge države da kontinuirano svojim instrumentarijem brine o makroekonomiji.

Japanu, Koreji (Paul Kennedy ih smatra i svrstava u mali broj zemalja dobro pripremljenih za XXI stoljeće), pa i Njemačkoj (ovim nije iscrpljeno nabrajanje zemalja već ukazivanje na karakteristične zemlje), ni to nije bilo dostatno već su posegnule za intervencionizmom. Rezultati su poznati. Skretanje sa intervencionističke na liberalističku koncepciju rezultiralo je ozbiljnim problemima.

Upravo je Hrvatskoj potreban dobro osmišljen i doziran intervencionistički pristup koji će dinamizirati privredni razvoj. Zato, dragi čitaoče, stalno ističem koncepciju i strategiju razvija, te primjerene taktike i operativnu politiku. Znam da je planiranje sve i da plan nije ništa. Ipak poroces planiranje je proces spoznavanja svekolikih vrlo složenih odnosa međuzavisnosti koji su složeni do te mjere da stalno pribjegavamo pojednostavljenjima. Planiranje je tegoban posao ali isplati se planirati i nije mi poznata niti jedna zemlja ili projekt koji je uspio a da nije bilo planiranja. Da je uspio bez plana bio bi čudo. Jedno smo čudo već imali i danas znamo koliko nas je to čudo koštalo.